

Tartumaa Arendusselts

LEADER
EESTI

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

TARTUMAA ARENDUSSELTSI STRATEEGIA 2023-2027

Lisa 2. Liikmete küsitluse kokkuvõte

20.02.2023

SISSEJUHATUS	3
1 VASTAJATE TAUST	3
1.1. PEAMINE TEGEVUSKOHT	3
1.2. TEGUTSEMISVORM	3
2 HINNANG TARTUMAA ARENDUSSELTSI TEGEVUSPIIRKONNALE	4
2.1. PIIRKONNA PEAMISED TUGEVUSED	4
2.2. PEAMISED PROBLEEMID PIIRKONNAS	5
2.3. PIIRKONNA ISELOOMULIK ÜHISOSA	5
2.4. PIIRKONNA ERIPÄRA	6
2.5. HINNANG, KUI HEA ON TEGEVUSPIIRKONNAS ELADA	7
3 HINNANG TEGEVUSGRUPILE (TAS KUI ORGANISATSIOON)	7
3.1. TEADLIKKUS MILLEGA TAS TEGELEB	7
3.2. KANALID MILLEST HANGID PEAMISELT INFOT TASI TEGEVUSE KOHTA	8
3.3. ÜLDINE RAHULOLU TASI TEGEVUSEGA	8
3.4. MILLEGA PEAKS TAS VEEL TEGELEMA	9
3.5. HINNANG PROJEKTIDE TAOTLEMISE PROTSESSILE	9
3.6. HINNANG PROJEKTIDE HINDAMISE PROTSESSILE	10
4 HINNANG TOETUSTE MÕJUSUSELE	11
4.1. HINNANG TASI EESMÄRKIDE TÄITUMISELE	11
4.2. MEETMETE VASTAVUS VAJADUSTELE	11
4.3. MILLELE SOOVITI TOETUST TAOTLEDA, KUID SEE EI OLNUD VÕIMALIK	12
4.4. HINNANG TÄNU TOETUSMEETMETELE MÕJUL ELU PIIRKONNAS PAREMAKS MUUTMISEL	13
4.5. MIDA OLEKS PIIRKONNAS VEEL TARVIS TOETADA	13
4.6. KAS OLED TAOTLENUD JA SAANUD PROJEKTITOETUST PERIOODIL 2015–2022?	14
4.7. TAOTLEJATE HINNANG OMA PROJEKTI EESMÄRKIDE JA MÕJU SAAVUTAMISELE	14
4.8. HINNANG PIIRKONNAS ELLU VIIDUD PROJEKTIDE EESMÄRKIDE JA MÕJU SAAVUTAMISELE	15
5 OOTUSED UUEKS PERIOODIKS	15
5.1. PEAMISED TOETUST VAJAVAD VALDKONNAD/TEEMAD ETTEVÕTJATE JAOKS	15
5.2. PEAMISED TOETUST VAJAVAD VALDKONNAD/TEEMAD KOGUKONDADE JA NOORTE JAOKS	16
5.3. HINNANG TAS PIIRKONNA JA LÕUNA-EESTI KOOSTÖÖVÕRGUSTIKE EDASIARENDAmise VAJADUSELE	16
5.4. ETTEPANEKUD UUTE KOOSTÖÖVÕRGUSTIKKE/ ALGATUSI TOETAMISEKS TASI PIIRKONNAS	17
5.5. ARVAMUSED KAS JA KELLEGA VÕIKS OLLA SENISEST ENAM OLLA KOOSTÖÖD	17
5.6. ETTEPANEKUD TASI TEGEVUSTE JA JUHTIMISE TEISTMOODI VÕI PAREMINI KORRALDAMISEKS	17
5.7. KAS SOOVIKSID OLLA ENAM KAASATUD TASI TEGEVUSTESSE?	18
5.8. KUIDAS VÕIKS LIIKMEID ENAM TAS TEGEVUSTESSE KAASATA?	18
5.9. VÕIMALUS MIDAGI LISADA	19

Sissejuhatus

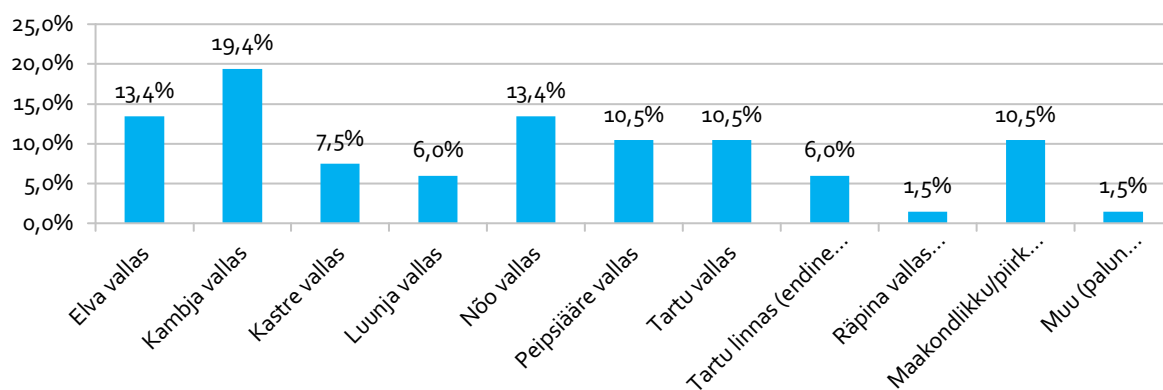
TAS liikmete ning meetmetest toetust taotlenute seas viidi läbi veebipõhine küsitlus, kasutades uuringutarkvara *SurveyMonkey*. Vastajatel oli tulenevalt suveperioodist vastamiseks pikalt aega (27.05–01.08.2022). Küsitlusele vastanuid oli kokku 67, lõpuni täitsid küsimustiku u pooled vastajatest.

Küsimusi oli kokku 31 ja need hõlmasid vastaja tausta (I), hinnanguid TAS tegevuspiirkonnale (II) (tugevused, kitsaskohad, eripära), tegevusgrupile (III) (rahulolu tegevustega) ning toetuste mõjususele (IV) (eesmärkide ja meetmete asjakohasus, täituvus jms). Samuti kaardistati ootusi uuele rahastusperioodile (V). Tulenevalt vastaja profiilist (ettevõtja, TASi liige, toetuse taotleja, piirkonna elanik) küsimuste hulk varieerus.

1 Vastajate taust

1.1 Peamine tegevuskoht

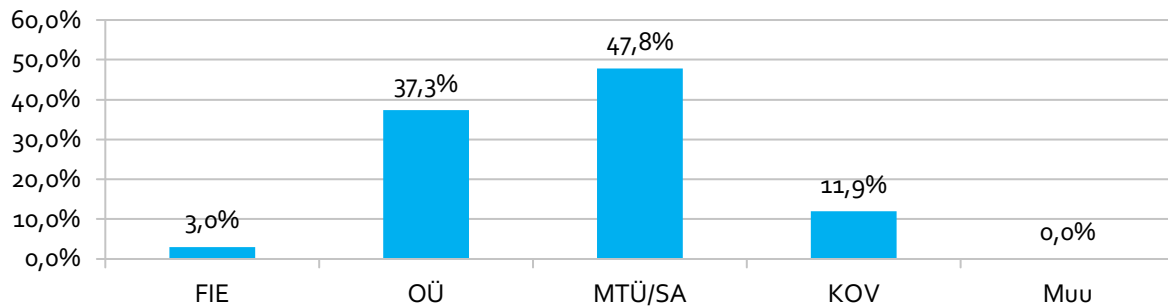
Küsitlusele 67 vastajast suurima osa peamine tegevuskoht oli Kambja vallas. Kõige vähem – ainult üks vastaja oli Räpina vallast ja samuti üks vastaja oli Tartu linnast.

Joonis 1. Vastajate peamine tegevuskoht (n=67)

1.2 Tegutsemisvorm

Pea pooled vastanutest olid MTÜde või sihtasutuste esindajad (32 vastajat) ning veidi üle kolmandiku ettevõtjad (25 vastajat), lisaks oli vastanute hulgas 8 KOV esindajat ning 2 FIE-t.

Joonis 2. Vastajate tegutsemisvorm (n=67)

2 Hinnang Tartumaa Arendusseltsi tegevuspiirkonnale

2.1 Piirkonna peamised tugevused

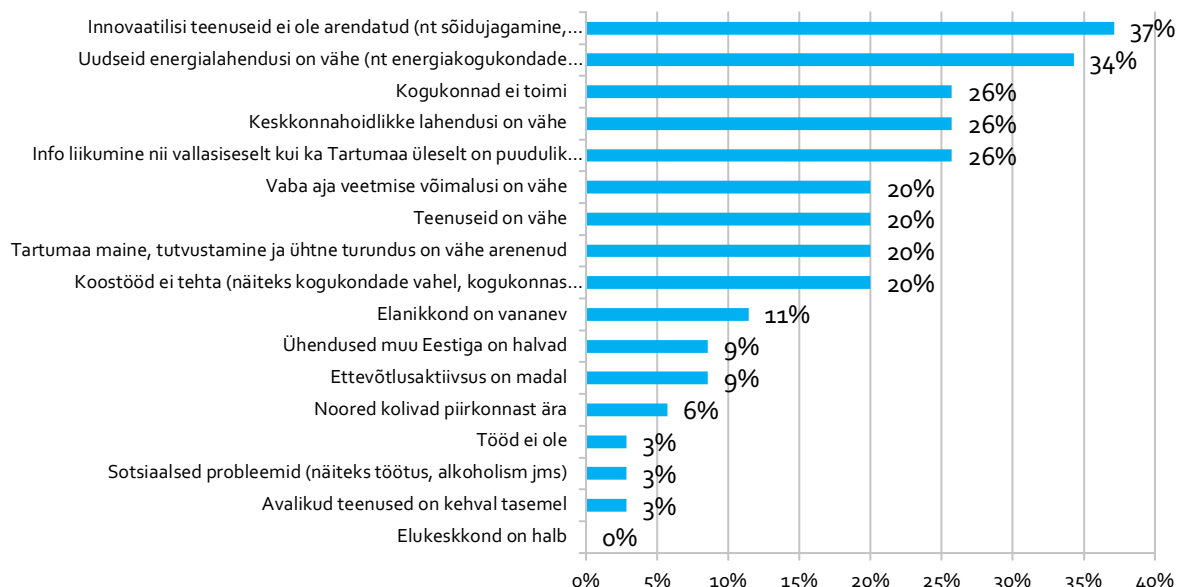
Küsimusele vastas 36 vastajat, kes nimetasid igaüks 1-5 peamist tugevust, kokku nimetati üle 100 erineva märksõna. Kõige enam toodi tugevusena välja ilusat loodust, linna lähedust ja TAS tegevusega seonduvaid märksõnu. Sageli nimetati piirkonna tugevusena ka innovaatilisust või nutikust, piirkonna aktiivseid ja tegusaid inimesi, kogukondi, omavalitsusi ning pärandkultuuri.

- **Ilus ja eriilmeline looduskeskkond (15)** - Suur Emajõgi ja sellega seotud looduslikud vaatamisväärsused ja potentsiaal, looduskauis turismipiirkond, puhas loodus (Vooremaa, Peipsi jt järved, sood ja rabad), looduslik turvaline mitmekesine elukeskkond, roheline kuvand.
- **Linna lähedus (12)** – Tartu linn ja ülikoolid, tugev, suur ja tuntud piirkonna keskus, Tartu lähiümbrus võimekas ja arenenud, klientide lähedus.
- **TAS tegevused (8)** - töötab hästi ja käib koos, korralikult väljatöötatud strateegia; koostööprojektid ja koostööle suunamine; nõustamine ja toetus projektidele.
- **Innovaatiline ja nutikas piirkond (6)** - arenev, ettevõtlik ja innovaatiline; aktiivsed, innovaatilised ettevõtjad; ideede rohkus ja nende elluviimise võimekus.
- **Aktiivsed ja tegusad inimesed (5)** - palju aktiivseid ja tegusaid inimesi, suurepäraseid ideid ja aktiivsed inimesed, kes ideid ka realiseerivad.
- **Pärandkultuur (5)** traditsiooniline ja rikkalik pärimuskultuur, ajaloolised väärtused, traditsioonid (kalastamine kui ettevõtlus), Kodavere pärimuskeskus.
- **Toimivad ja tugevad kogukonnad (5)** - omanäoline kogukond, külade liikumine, aktiivsed seltsid.
- **Turism ja turismiobjektid (5)** – Sibulatee, Alatskivi Loss, Lennundusmuuseum, Motokeskus.
- **Omavalitsused (4)** - koostööaldis ja aktiivne omavalitsus, suhteliselt väike ja paindlik.
- **Aktiivne ettevõtlus (4)** - ettevõtlus on aktiivne ja mitmekesine, Leader abiga on tekkinud tugevaid ettevõtteid.
- **Noored (4)** - noored elanikud, palju noori ja lastega peresid, noortele suunatud töö hea.
- **Arenev piirkond (3)** - piirkonna enda potentsiaal, hea maine, hoogsalt arenevad elamupiirkonnad.

- **Haridus (3)** - koolide hea tase; lasteaiaid ja kooliharidus edeneb jõudsalt, tugev haridusvõrk.
- **Hea asukoht (3)** - logistiliselt hea asukoht (ühistransport, teed jne), Lõuna-Eesti keskpunkt.
- **Taristu (3)** - väga hea ühendus; suhteliselt heal järjel ja toimiv taristu.
- **Kohalik toit ja tooted (3)** ja piirkonnaspetsiifilise ettevõtluse toetamine.
- **Tugev põllumajandus (3)**
- **Teenused (2)** - mitmekülgsed teenused; kool, gümnaasium, muusikakool, spordikeskus, kultuurimaja.
- **Koostöö (2)**- hea koostöö tugiorganisatsioonide vahel; hakkab toimima ristturundus ja ühine info jagamine.
- **Sportimisvõimalused (2)** – nt suusakeskus.

2.2 Peamised probleemid piirkonnas

TAS liikmete ja toetuse taotlejate hulgas läbi viidud küsitluse põhjal on peamised tegevuspiirkonna väljakutsed seotud innovaatiliste teenuste arendamisega (37%) ja uudsete energialahendustega (34%), mida peavad piirkonna peamiseks probleemiks üle kolmandiku vastanutest. Samuti kogukondade toimimine ja info liikumine ning keskkonnahoidlikud lahendused (26%), mida peab probleemiks üle veerandi vastanutest. Viiendiku vastanute hinnangul on probleemiks ka vaba aja veetmise võimaluste ja teenuste vähesus, Tartumaa maine ja ühtne turundus ning koostöö puudumine (20%). Väga harva on mainitud probleeme, nagu tööpuudus, sotsiaalsed probleemid või avalike teenuste halb tase, mis pigem tuuakse esile piirkonna tugevusena ([Joonis 3](#)).

Joonis 3. Peamised piirkonna probleemid (küsitlus, n=35)

2.3 Piirkonna iseloomulik ühisosa

Piirkonna iseloomuliku ühisosana tuuakse esile piirkonna väga erinevaid aspekte, mis kattuvad eelnevalt kirjeldatud piirkonna tugevustega, kuid illustreerivad TAS piirkonna

suurusest tulenevat mitmekesisust. Piirkonna peamise ühisosana tuuakse välja sarnased probleemid. Positiivse ühisosana nähakse ettevõtluse ja ettevõtlikkusega seonduvat, seejärel Tartu linna kui keskuse ühendavat rolli, piirkonna kultuuriruumi ja looduskeskkonda.

- **Ettevõtlus ja ettevõtlikkus** - hea ettevõtluskeskkond, võrgustumine, kompetentsi palju; piirkondlike eripärade, ressursside parem ära kasutamine, turundamine; ettevõtlikud inimesed; igal pool on võimalik elada ja tegeleda ettevõtlusega; jätkusuutlik ja tulevikku vaatav mõtteviis, madal bürokratia; kuhjaga häid ideid, mis toodeteks ja teenusteks vormuvad (just väikeettevõtete tasandil). Lisaks pakuti välja, et piirkonna eesmärgiks number 1 peaks olema energiapuuduse ja taastuvenergeetika arendus läbi innovatsiooni. Liikuvuse arendus, ühendus maailmaga, välisinvesteeringute ja ettevõtete piirkonda meelitamine ja uue ettevõtluse loome.
- **Tartu kui keskus** - Tartu kui aktiivne ettevõtluse ja kultuuri keskus, regiooni eestvedaja, keskus, mis seob kõiki, sidusus linna ja maapiirkonna vahel; Ülikoolilinn, mitmed ülikoolid ja teadusasutused Tartus, kellega koostööd teha; Tartu 2024, Tark Maakond, Targa Linna laiendus. Aga ka Tartu linna pealetung ja Tartu kui magala. Tuuakse välja ka et Tartumaa ühtne turundus peaks olema reegel.
- **Kultuur ja kultuuriruum** - Kultuuripealinn 2024, ühine kultuuriruum, panustamine kultuuri. Samas ka ühtse kultuuriruumi puudumine Peipsi venekeelses kultuuriruumis, kus eesti keele oskus on kesine.
- Kaunis **looduskeskkond** ja hooldatud põllud, suured järved, Emajõgi.
- Piirkonna inimesed ja **kogukonnad**, kogukondadele peaks pöörama rohkem tähelepanu.

Mitmete (eelkõige maa)piirkonda ühendavate **sarnaste probleemidena** tuuakse esile järgmised:

- Kehv maakonna ühistransport, taristu- teede korrashoid ja kergliiklusteede võrgustiku puudumine.
- Kaugema maapiirkonna jaoks on mureks elanikkonna vananemine ja linna kolimine; uute elanike "meelitamine", milleks vaja tugevaid koole (ka gümnaasiume) ja ülejäänud heal tasemel infrastruktuuri.
- Väikestes külates vilets bussiühendus.
- Taludes puudub korralik internet.
- Paljud teed väljaspool asulat on allapoole arvestust.
- Töötajate leidmise ja info vahetusega seotud probleemid.
- Puudub ühtne rahvus- kultuuriline Tartumaa eripära ja traditsioon. Inimesed on Tartumaale kolinud viimasel sajandil, põliselanikud ei domineeri ja põlvest põlve traditsioonid on nõrgad.
- Piirkond valgub veidi laiali, oleks vaja tekitada erinevad liinid, mis oleksid arusaadavad tervikuna, nt erinevate teemade põhiselt - veeturism, rattaturism, toidutootjad, agroturism, üritused jne.

2.4 Piirkonna eripära

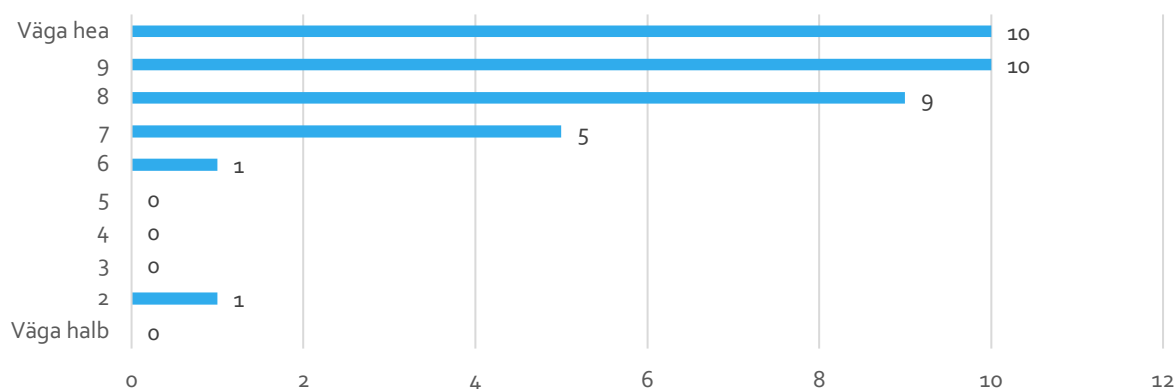
Piirkonna eripärana nähakse valdavalt seda, mis on välja toodud juba piirkonna tugevuste ja ühisosana – eelkõige Tartu kui ülikoolilinn, Emajõgi, Tartumaa eriilmelisus. Kõige paremini

võtab piirkonna eripära kokku järgmine vastus – TAS piirkond on roheline ja keskkonnateadlik kant, kus on tugev kogukond ja ökosüsteem ning vähene bürokraatia, tugev hariduslik tase ja tugevad liidrid.

TAS piirkonda nähakse targa ja toimekana, kus toimub kiire areng igas valdkonnas, väärtustades kohalikku ressurssi ja säilitades pärandit. Siin on innovaatilised ideed ja nende teostused ja uuenduslikud lahendused nii kultuuriruumis, kui muudes tegevustes. Tartu on noorte ja innovatsiooni süda (nt Pipedrive) - innovatsioonifirmad tahavad siin olla soodsa ärikeskkonna pärast, mis omakorda loob võimalusi VKE-de jaoks.

2.5 Hinnang, kui hea on tegevuspiirkonnas elada

Vastanute keskmine hinnang tegevuspiirkonnas elamisele on 8,5 punkti 10-punkti skaalal (kus 1 on väga halb ja 10 väga hea). Pea kõik vastanutest on pigem rahul, ühe erandiga ([Joonis 4](#)).

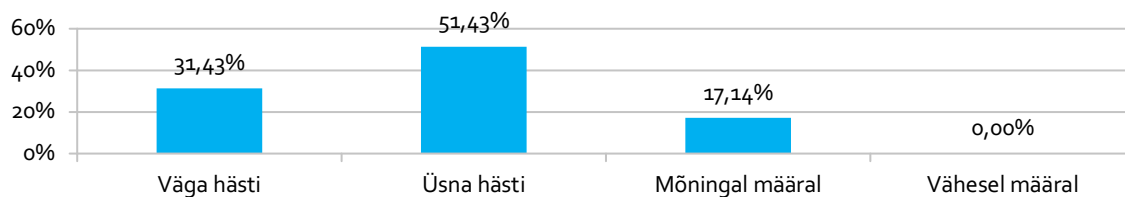

Joonis 4. Vastuste jaotus hinnangute lõikes küsimusele „Kui hea on tegevuspiirkonnas elada?“ (n=36)

3 Hinnang tegevusgrupile (TAS kui organisatsioon)

3.1 Teadlikkus millega TAS tegeleb

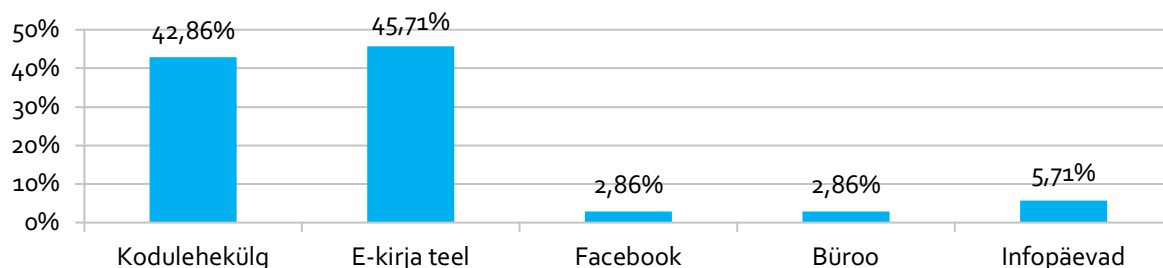
TASi liikmed hindavad oma teadlikkust organisatsiooni tegevustest valdavalt üsna heaks (51,4%). Märkimisväärselt palju on neid, kes väga hästi tegemistega kursis on (31%) ning vähesel määral ei olnud kursis ükski vastajatest, seega tegemist on väga hea teadlikkusega TAS tegevustest (seda ka võrreldes teiste tegevusrühmadega) ([Joonis 5](#)).

Joonis 5. Teadlikkus, millega TAS tegeleb (n=35)

3.2 Kanalid millest hangid peamiselt infot TASi tegevuse kohta

TASi liikmed saavad organisatsiooni tegemiste kohta peamiselt infot e-kirjadega (46%) või kodulehelt (43%) ning väga vähesel määral sotsiaalmeedia (Facebook) kaudu, otse büroo käest või infopäevadelt (kuni 5%). Samas tuuakse kommentaarides välja eri allikate kombineeritult kasutamist – näiteks e-kiri annab infot, millegi süvenenud uurimiseks kasutakse kodulehte.

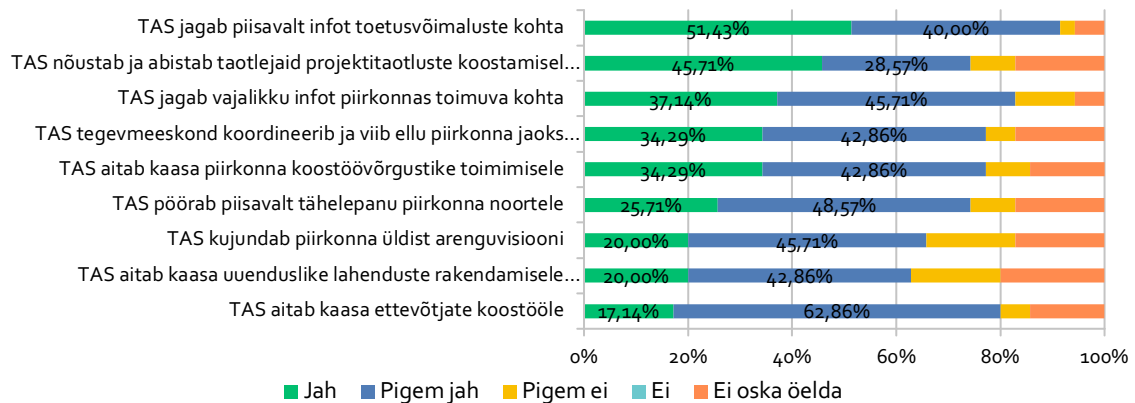

Joonis 6. Peamised infokanalid (n=35)

3.3 Üldine rahulolu TASi tegevusega

Küsitlusele vastajate rahulolu TASi tegevusega on suhteliselt kõrge – kõigi hinnatavate tegevuste osas on keskmiselt 75% vastanutest kas rahul või pigem rahul. Üldiselt hinnatakse kõrgemalt TASi tegevust toetuste eraldamisel (nõustab ja abistab taotlejaid projektitaotluste koostamisel ja elluviimisel, jagab piisavalt infot toetusvõimaluste kohta), info jagamisel piirkonnas toimuva kohta, piirkonna koostöövõrgustike toimimisele kaasa aitamisega ja piirkonna jaoks oluliste projektide koordineerimise ja elluviimisega TASi tegevmeeskonna poolt ning noortele tähelepanu pööramisega. Nende tegevuste osas oli üle 74% vastanutest TASi tegevusega rahul. See on omane üldiselt mitmetele tegevusrühmadele, silma paistab aga tavapärasest kõrgem hinnang TASi tegevusele ettevõtjate koostööle kaasa aitamisega (80% rahul või pigem rahul) ja ka noortele tähelepanu pööramisele (mida mitmetes tegevusrühmades hinnatakse pigem madalamalt).

Vähem ollakse rahul keerukamate väljakutsetega ja tegevustega nagu piirkonna laiem arenguvisioni kujundamine, uuenduslike lahenduste rakendamise, piirkonna huvide esindamisega KOV-i ja riigi tasandil (Joonis 7 Error! Reference source not found.).

Joonis 7. Üldine rahulolu TASi tegevusega (küsitlus, n=35)

3.4 Millega peaks TAS veel tegelema

Teemadena, millega TAS peaks veel tegelema mainisid küsitlusele vastanud järgmisi teemasid:

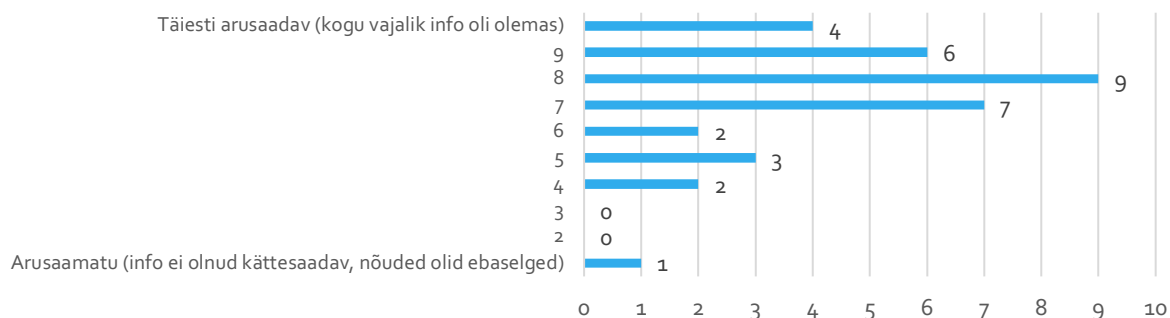
- tulevikutehnoloogiate arendamine, eriti liikuvuse ja energeetika valdkonnas;
- tugi ettevõtetele turundamisel, Tartumaa innovaatiliste toodete arendamisel, ja rohepöörde kasutamisel konkurentsieeliste kasvatamiseks (nt ettevõtjate kohtumised EAS, RIK vms; ettevõtjate klastritesse koondamine, nt turundus või logistikaklastid, et kulusid vähendada);
- kohaliku toidu teema (võimaluste pakkumine toidutootjatele, nt ühiselt messidel ja erinevatel festivalidel osalemine, ühtne turundus, koolitused, õppereisid jms);
- kogukondade turvalisus ning arhitektuuripärandi hoidmine ja korrastamine.

Esines arvamusi, et enam võiks olla koostööd erinevate maakonda arendavate organisatsioonide vahel ning KOV-idega. Teisalt oli ka vastajaid, kelle hinnangul võiks pigem vähendada pehmeid tegevusi (võrgustikud jms) ning mõelda, kas millegagi ei peaks tegelema, ehk selekteerida ideed/projektid, millega pole aega tegeleda või millega võiks mõni teine arendusorganisatsioon tegeleda.

3.5 Hinnang projektide taotlemise protsessile

1 – arusaamatu (info ei olnud kättesaadav, nõuded olid ebaselged) ... 10 – täiesti arusaadav (kogu vajalik info oli olemas).

Projektide taotlemise protsessi hinnatakse suhteliselt kõrgelt – keskmine hinnang taotlemise protsessile oli 7,4 punkti 10-punkti skaalal.

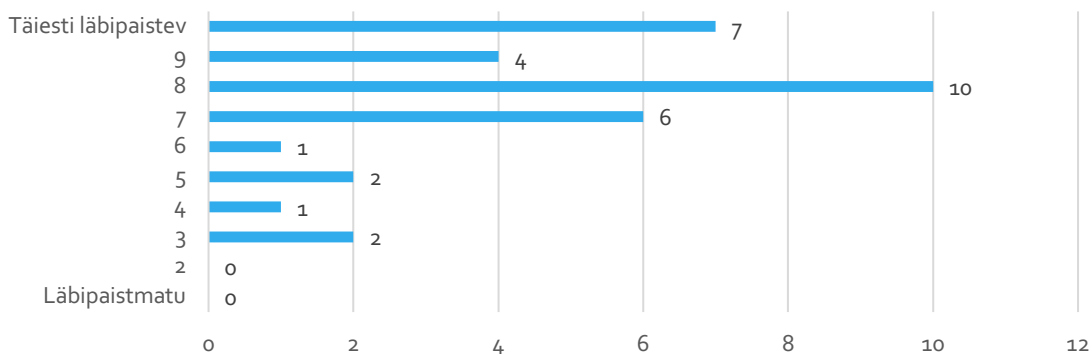

Joonis 8. Vastuste jaotus hinnangute lõikes küsimusele „Kuidas hindad taotlemise protsessi?“ (n=34)

Siiski on arvamusi, et protsess on keeruline, olla võiks ainult üks taotlusvorm ning et Tartumaa Noortefondi väikeprojektide juhend võiks olla arusaadavam ja selgem ning üheselt mõistetav (sh sisaldama kogu info, mis peab sisalduma aruandes ning millised dokumendid on vaja aruandesse lisada).

3.6 Hinnang projektide hindamise protsessile

Taotluste hindamise protsessi hinnatakse kõrgemaltki kui taotlemise protsessi - keskmine hinnang oli 7,7. Esines arvamusi, et taotluste läbivaatamise järel võiks anda tagasisidet, miks projekt sai või ei saanud valituks. Välja pakuti ka, et võiks olla võimalus hindamiskomisjonile oma projektiideed ise tutvustada ning see annaks hindajatele võimaluse küsida juurde ja sellevõrra vähendada kirjaliku osa mahtu (esines arvamusi, et kahe vormi täitmine on ikka mahukas).

Joonis 9. Vastuste jaotus hinnangute lõikes küsimusele „Kuidas hindad taotluste hindamise protsessi?“ (n=33)

Esitatakse ka konkreetseid ettepanekuid, **mida võiks taotlusprotseduurides muuta**. Need hõlmasid taotlusega kaasneva bürokraatia vähendamist (näiteks taotlused kuni 2500 eur võiks lihtsamad olla, vältida dubleerimist (TAS/PRIA), vähem võiks olla dokumentatsiooni, sh üks taotluse vorm; kaaluda võiks äriplaani koostamise mittenoõdmist teatud objektidel (nt matkarajad).

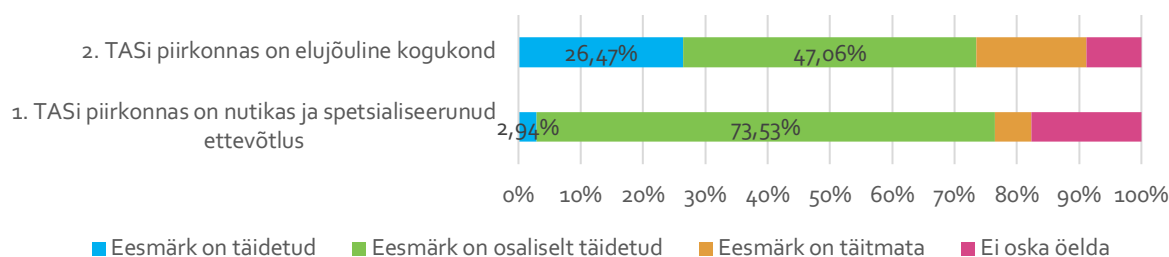
Taotlusvoorude üldisemat korraldust puudutavates ettepanekutes oli suurem rõhuasetus suurprojektidel, mis on oluline võimalus Tartumaa terviklikule arengule kaasa aidata. Kogukonnad arenevad läbi ühiste suurprojektide, kus kasusaajate hulk on suurem ja

laiapõhjalisem. Ka arvati, et suurprojektides võiks mittetulundussektor osaleda väiksema omaosalusega. Pakuti välja ka, et paindlikkuse suurendamiseks võiks rakendada etterahastamist.

4 Hinnang toetuste mõjususele

4.1 Hinnang TASI eesmärkide täitumisele

Konkreetsete TAS strateegiliste eesmärkide lõikes hinnatakse nutika ja spetsialiseerunud ettevõtluse eesmärgi täitumist paari protsendipunkti võrra kõrgemalt (76,5% vastanute hinnangul on eesmärk täielikult või osaliselt täidetud). Samas ettevõtluse eesmärgi osas ollakse suhteliselt ühehäälselt (73,5% vastanutest) seisukohal, et eesmärk on saavutatud osaliselt, kogukonna arendamise eesmärgi osas on nii neid, kes peavad eesmärki täidetuks kui osaliselt täidetuks ning märkimisväärselt ka neid, kelle hinnangul on eesmärk täitamata. Ilmselt peegeldab see asjaolu, et selle eesmärgi all oli erinevasisulisi meetmeid /tegevusi (nt kohalikud traditsioonid ja noorte aktiviseerimine)([Joonis 10](#)).

Joonis 10. Hinnang strateegia eesmärkide täitumisele (küsitlus, n=34)

Nutika ettevõtluse arendamise osas toodi välja, et seda on kindlasti juurde tulnud, aga tuleb kindlasti ka edasi tegeleda ning turismivaldkonna nutikus vajaks kindlasti järele aitamist. Pakuti välja ka et rohkem võiks lahti kirjutada neid teemasid, mida selle all silmas peetakse. Lihtsalt ja lühidalt ja et seda kuvandit luua ka tavalisemate tegevuste seas.

Elujõuliste kogukondade eesmärgi puhul rõhutatakse, et kogukonnad on väga erinevad ning neid piirkondi, kus kogukond ei ole väga tugev, on jätkuvalt veel.

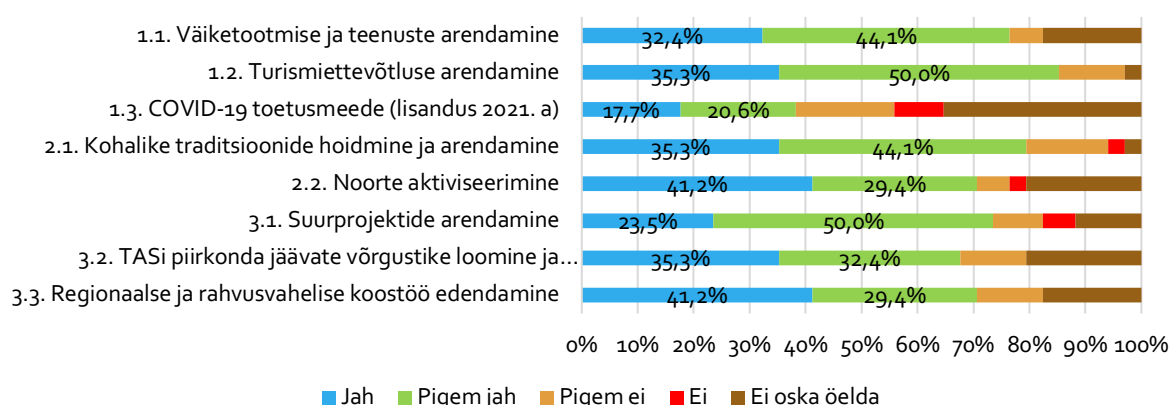
4.2 Meetmete vastavus vajadustele

Iga meetme kohta küsiti hinnanguid nende piirkonna vajadustele vastavusele. Meetmete keskmiselt vajadusele vastavuse hinnang oli 70%, st keskmiselt vastas kõigi meetmete lõikes 70% vastanutest küsimusele „Kas meetmed vastasid vajadusele“ vastusevariandi „Jah“ ja „Pigem jah“ kokku.

Kõrgeima hinnangu said turismiettevõtluse arendamise meede (1.2) - 85,3%, kohalike traditsioonide arendamise meede (2.1) – 79,4%, väiketootmise ja teenuste arendamise meede (1.2) – 76,5% ning suurprojektide meede (3.1) -73,5% (**Error! Reference source not found.**). Kuigi hinnang turismiettevõtlusearendamise meetmele oli kõrge, toodi

kommentaaries välja, et häid projekte oli vähe, mistõttu tuleks paremini kaardistada turismiettevõtjate vajadusi. Suurprojektide toetamise osas esitati enim kommentaare, arvati et suurprojektid on keerulised, kuid kindlasti on vajalik nendega jätkata, et vajadus oleks piirkonnast ning et liiga palju vahendeid ei peaks suurprojektidesse ka panema.

Keskmisel tasemel oli hinnang noorte aktiveerimise meetme (2.2) – 70,5% ning regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamise meetme (3.3) vajadusele vastavusele, mõlema puhul 70,5% vastanutest. Keskmiselt veidi madalamalt hinnati TAS piirkonna võrgustike arendamise meetme (3.2) vastavust (67,7% vastanute hinnangul vastas vajadusele) ning keskmisest oluliselt madalamat COVID-toetusmeetme (1.3) vajadusele vastavust, mida pidas kõigest 38,3 vastanutest vajadusele vastavaks.

Joonis 11. Meetmete vastavus vajadusele (küsitlus, n=34)

COVID-meetme kohta arvati, et see oli hiljaks jäänud - need kellel toetust vaja oli ja kes COVID perioodil ettevõttes vaeva nägid ja muudatusi tegid (ning seetõttu väga kannatada ei saanud), kuid oleks siiski vajanud toetust muudatuste parendamiseks - need ei kvalifitseerunud.

4.3 Millele sooviti toetust taotleda, kuid see ei olnud võimalik

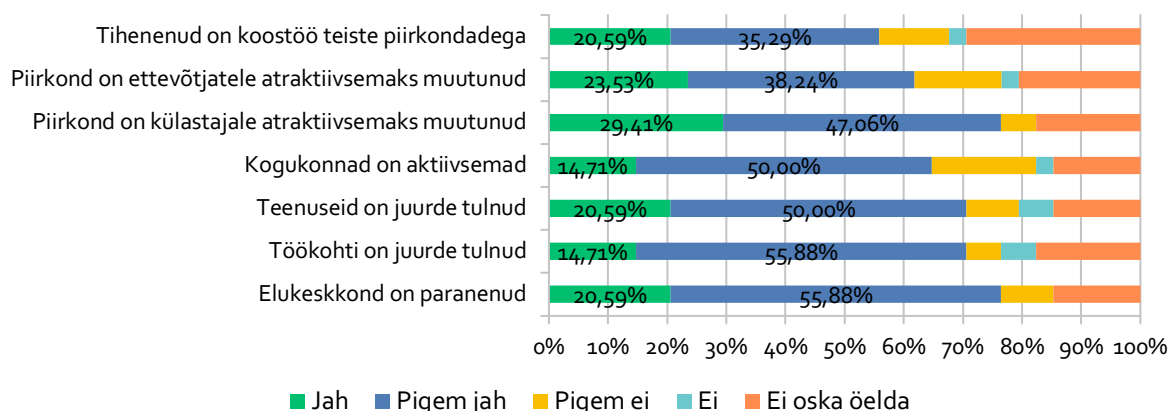
Liikmetelt ja taotlejatelt küsiti ka kas oli midagi, millele nad oleksid tahtnud toetust taotleda, kuid selleks ei olnud sobivat meedet või see ei olnud abikõlblik. Küsimusele vastas 17 vastajat, kes tõid välja järgmised teemad:

- Üritusturundus.
- Turismiteenuse arendamine.
- Veematkad ja elamusmajutus. Parveelu24.
- Sport.
- Noortele suunatud tegevused, mis viiakse läbi erinevates maakondades, mitte ainult Tartumaal, aga ka Tarutmaaga piirnevates maakondades kaasates nii Tartumaa kui ka naabermaakondade noori.
- Huvikool.

- Väikeettevõtluses kohaliku tooraine nõue võib tekitada taganemise projekti esitamisest.
- Innovaatilise, rahvusvahelise koostöövõrgustiku loomiseks programmi loomine(kirjutamine).
- Lokaalsed energiatõhusamad küttelahendused avalikele hoonetele.
- Inimtööjõudu vähendavad seadmed.
- Innovaatilised õppesandid valdkonna tutvustamiseks.
- Uute eksponaatide soetamine.
- Kogukonna äpp.
- Kogukonnateenusega peab minema üldkoosolekule, mis ei ole loogiline, samuti on liiga mahukas ühisprojektide osa ja pehmed tegevused on lubatud vaid ühisprojekti kaudu, mis on töömahukas taotlemisel. Ka liiga mõttetult keeruline.
- Võiks olla sündmuste toetus, konkurss.

4.4 Hinnang tänu toetusmeetmetele elu piirkonnas paremaks muutmisel

Liikmete seas läbi viidud küsitluse põhjal hindavad TASI liikmed toetusmeetmete mõju piirkonna elu paremaks muutmisel üldiselt pigem kõrgelt – enim nähakse toetuste mõju elukeskkonna paranemisele, piirkonna külastajatele atraktiivsemaks muutumisele, aga ka töökohtade ja teenuste lisandumisele piirkonda ([Joonis 12](#)).

Joonis 12. Hinnang toetusmeetmetele mõjule elu piirkonnas paremaks muutmisel? (n=34)

4.5 Mida oleks piirkonnas veel tarvis toetada

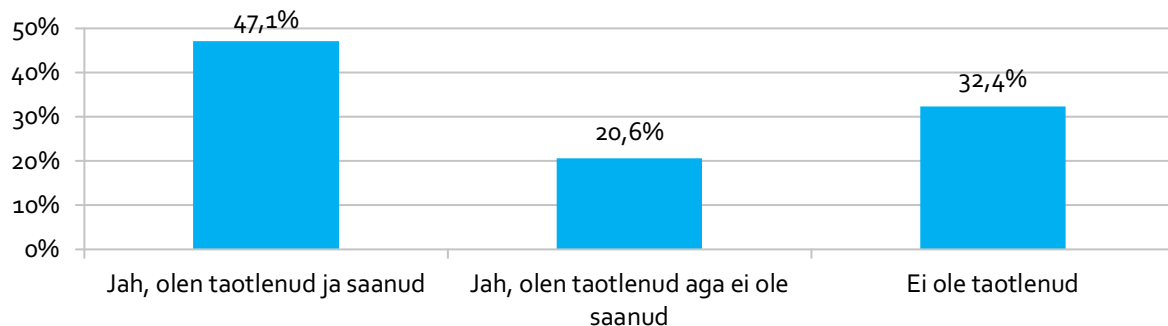
Küsimusele, mida oleks piirkonnas veel vaja toetada, vastas 11 inimest, kes nimetasid toetustvajavate valdkondadena väikettevõtlust ja ekspordile suunatud nišitootmist, innovaatilisi lahendusi, mis toetaks rohemajandust ja taastuvenergia kasutuselevõttu ning noortele suunatud suurprojekte – et noortel oleks koht, kus olla. Esines arvamusi, et pigem võiks toetada vähem (uusi) ettevõtmisi, vaid rohkem tugevdada ja atraktiivsemaks muuta olemasolevat, suunata toetusi mitte kellegi otseseks toetamiseks vaid millegi või kellegi soodustamiseks.

Konkreetsed vastused olid järgnevad:

- innovaatilisi lahendusi, mis lahendaksid ka roheleppe vajadusi, taastuenergia kasutuselevõtt;
- rohevaldkonna teadlikkust, o-emissioonsõidukite kasutuselevõttu ja sellega seonduvat infrastruktuuri;
- ekspordile suunatud niššitootmist, väikeettevõtlust;
- innovatsiooni, mitte asendustegevusi;
- väiketootmist, sh tootmispindade laiendamist/renoveerimist, otsemüügi võimaluste parandamist (uue perioodi PRIA investeerimistoetused on tugevalt suurtootjate poole kaldu);
- ettevõtlus, noorte suurprojekte;
- et noortel oleks koht, kus olla - keskväljak alevikku, promenaad järvekaldal;
- turismi;
- transpordilahendusi maapiirkonnas;
- taristute parandamist ja loomist;
- kergliiklusteed Lange Motokeskuse ja Eesti Lennundusmuuseumi vahel;
- pigem vähem uusi ettevõtmisi, rohkem olemasoleva tugevdamist ja atraktiivsemaks muutumist.

4.6 Kas oled taotlenud ja saanud projektitoetust perioodil 2015–2022?

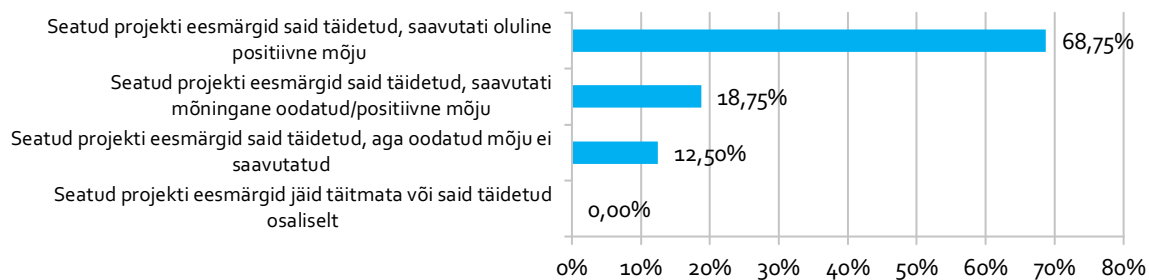
Vastanute hulgas domineerisid need, kes on TAS meetmetest toetust taotlenud ja saanud (47%), neist pea poole vähem oli vastajaid, kes on toetust taotlenud, kui ei ole saanud (20,6%) ning kolmandik vastanutest ei ole toetust taotlenud (32,4%) ([Joonis 13](#)).

Joonis 13. Kas oled taotlenud ja saanud projektitoetust perioodil 2015–2022? (n=34)

4.7 Taotlejate hinnang oma projekti eesmärkide ja mõju saavutamisele

Vastajatelt küsiti hinnanguid nii enda elluviidud projekti eesmärkide ja mõju saavutamisele kui üldiselt TAS toetatud projektide eesmärkide ja mõju saavutamisele. Hinnangud olid palju kõrgemad enda teostatud projektide osas – üle 2/3 vastanute hinnangul nende enda projektide eesmärgid said täidetud ning saavutati oluline positiivne mõju ([Joonis 14](#)).

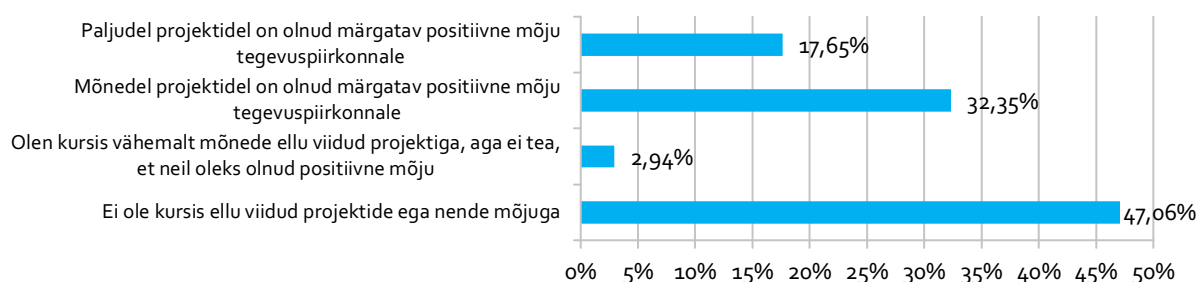

Joonis 14. Hinnang enda projekti eesmärkide täitumisele (küsitlus, n=16)

Projekti eesmärkide või mõju mittesaavutamist põhjendati nii sellega, et projekt ei ole veel lõppenud ning projekti lõppedes loodetakse eesmärgid täita ja mõju saavutada. Samuti COVID perioodi mõjuga, mis muutis kogu situatsiooni, sealhulgas ka oodatud tulemusi ja mõju.

4.8 Hinnang piirkonnas ellu viidud projektide eesmärkide ja mõju saavutamisele

Üldiselt projektide mõju oldi hinnangutes tagasihoidlikumad – täpselt poole vastanute (50%) hinnangul on kas paljudel või mõnedel projektidel olnud märgatav positiivne mõju tegevuspiirkonnale. Samas pea pool vastanutest ei ole kursis teiste projektide ja nende mõjuga (Joonis 15), mis võib osundada väljakutsele informeerida liikmeid ka toetustest teostatud projektidest mitte ainult toetusmeetmetest.

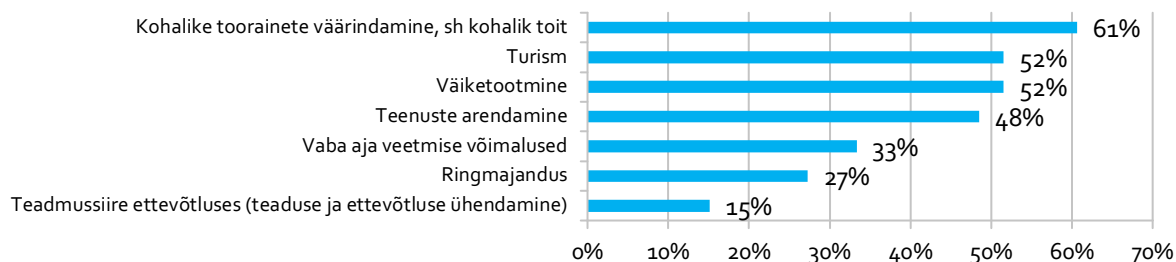
Joonis 15. Hinnang projektide eesmärkide täitumisele (küsitlus, n=34)

Ka kommentaarides tuuakse välja, et alati ei ole teada, kas ja mis toetusmeetmest on raha saadud, kuid usutakse, et on olnud väga positiivse mõjuga projekte.

5 Ootused uueks perioodiks

5.1 Peamised toetust vajavad valdkonnad/teemad ettevõtjate jaoks

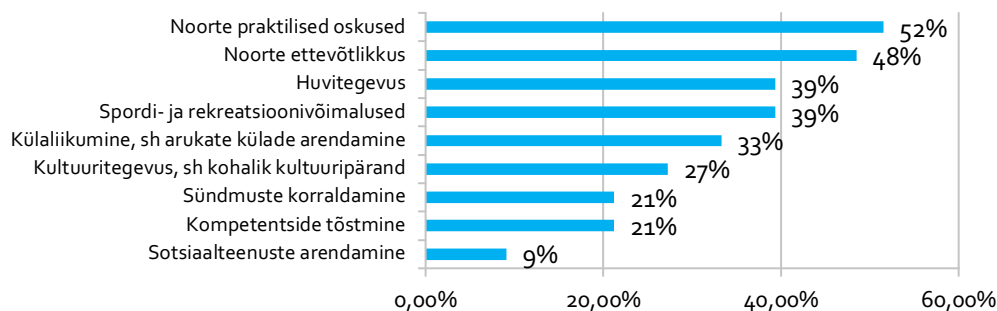
Järgmise perioodi meetmete paremaks planeerimiseks küsiti liikmetelt ja toetuse taotlejatelt, mille toetamist järgmisel perioodil enim oodatakse. Ettevõtjate jaoks on olulisimad kohaliku tooraine väärindamise, turismi ning väiketootmise toetamine, mida peavad vajalikuks üle poole vastanutest, ka teenuste arendamise toetamine (Joonis 16). TAS ühte sihtidest – teadmussuirde toetamist ettevõtluses (teaduse ja ettevõtluse ühendamise) – peetakse seejuures kõige vähem oluliseks (15% vastanute hinnangul vajab toetust).

Joonis 16. Peamised toetust vajavad valdkonnad ettevõtjate jaoks (küsitlus, n=33)

5.2 Peamised toetust vajavad valdkonnad/teemad kogukondade ja noorte jaoks

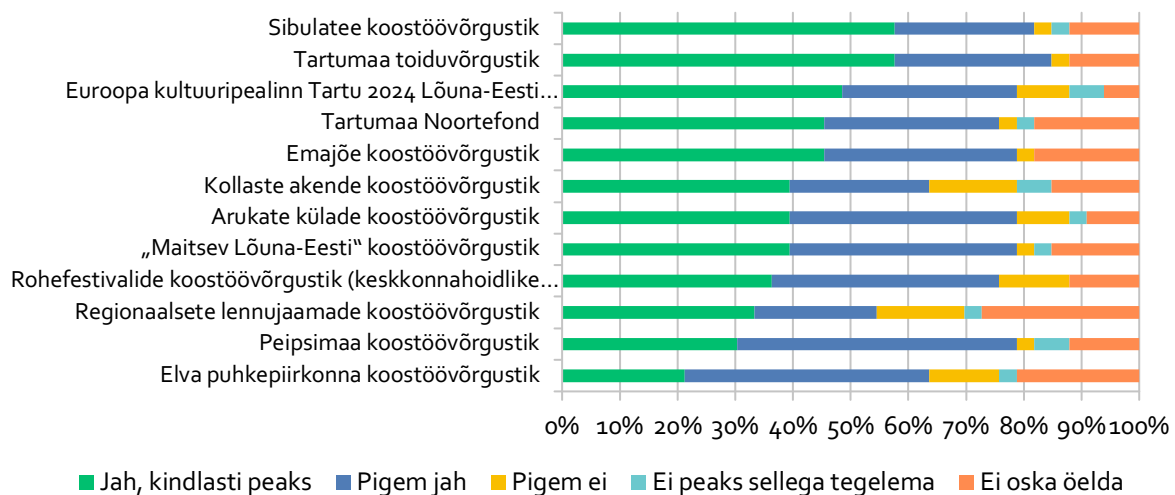
Noorte ja kogukondade jaoks peetakse vajalikuks enim toetada noorte praktilisi oskusi (52%), noorte ettevõtlikkust (48%), mida peavad vajalikuks toetada ligi pooled vastanutest. Ka peetakse oluliseks huvitegevuse ning spordi ja rekreatsioonivõimaluste toetamist (mõlemad 39%). (Joonis 17)

Joonis 17. Peamised toetust vajavad valdkonnad kogukondade ja noorte jaoks (küsitlus, n=33)

5.3 Hinnang TAS piirkonna ja Lõuna-Eesti koostöövõrgustike edasiarendamise vajadusele

Liikmete ja toetuse taotlejate seas läbiviidud küsitluse põhjal **peetakse enamuse TAS olemasolevate koostöövõrgustike edasiarendamist vajalikuks** vähemalt 75% vastanute hinnangul – neist kõige enam Tartumaa toiduvõrgustiku edasiarendamist (üle 85% vastanute hinnangul), vähem toetatakse Elva puhkepiirkonna, Kollaste akende (mõlemat toetab 63% vastanutest) ning regionaalsete lennujaamade koostöövõrgustiku edasiarendamist (peab vajalikuks või pigem vajalikuks 54% vastanutest). (Joonis 18)

Joonis 18. Milliseid juba loodud koostöövõrgustikke peaks TAS edasi arendama? (n=33)

5.4 Ettepanekud uute koostöövõrgustike/ algatuste toetamiseks TASi piirkonnas

Uute koostöövõrgustike või -algatustena, mis võiks TAS piirkonnas veel olla nimetatakse mahetootjate võrgustikku, kohalikku identiteeti, vabatahtlikku panustamist ja kogukonna arengut soodustavaid võrgustikke ning aktiivse puhkusega seotud algatusi.

Samas on ka seisukohti, et tulevikuarendustele peaks eelnema teostatavusanalüüsid ning uute koostöövõrgustike algatamise asemel võiks mõned sama teemaga võrgustikud pigem ühendada (iga võrgustik vajab liikmeskonda ja finantseerimist, kõiki võrgustikke ei jõua kinni maksta ning eestvedajad ei jaksa aastaid vabatahtlikku tööd teha oma põhitöö kõrvalt). Organisatsioonide paljusus võib pärssida piirkonna arengut.

5.5 Arvamused kas ja kellega võiks olla senisest enam koostööd

Vastajatelt küsiti, kas ja kellega võiks olla senisest enam koostööd nii Eesti siseselt kui välisriikides. Osapooltena, kellega TAS võiks enam koostööd teha tuuakse välja Tartu linn, ülikoolid ja rakenduskõrgkoolid (tulevikulennundus, kliimaneutraalsus (o-emissioon), liikuvus). Rahvusvahelistest partneritest tuuakse esile Ukraina, Moldova ja naaberriigid. Üldisemalt peetakse seda teemaspetsiifiliseks - tuleks hinnata, kellel on konkreetsetel teemadel kogemusi ja edusamme, sh nii sise- kui välismaised partnerid, kellega teha koostööd ja kellelt õppida, ilma konkreetseid teemasid ja partnereid nimetamata.

5.6 Ettepanekud TASi tegevuste ja juhtimise teistmoodi või paremini korraldamiseks

Lisaks küsiti vastajatelt ka hinnangut TASi tegevuste ja juhtimise teistmoodi või paremini korraldamise vajaduse osas. Enamus vastajatest **ei näe vajadust, et TASi tegevuses ja**

juhtimises peaks midagi muutma¹ - mitmed kommentaarid väljendavad hinnangut, et TASi juhtimine on hästi korraldatud. Mõned esitatud ettepanekud hõlmasid koostööd – nii teatud piirkondade ja kogukondade koostööle ärgitamist kui sisukamat koostööd kohalike omavalitsustega – ja seda mitte ainult läbi nende projektide toetamise, vaid strateegiliste partneritena, kes seisavad sama asja eest. Nimetati ka info edastamisega seonduvaid muudatusi – võiks olla tugevam sotsiaalmeedia voog ja erinevatel teemadel k.a liikmete tegevuste kohta info jagamine - rohkem võiks jälgida ning jagada Tartumaa asju, sh ettevõtluse ja kogukondade teemadel. Esineb arvamus, et motivatsioonipakette võiks TASis peale COVID-kriisi uuesti liikmetele rohkem olla.

5.7 Kas sooviksid olla enam kaasatud TASi tegevustesse?

Liikmetelt küsiti, kas nad sooviksid olla enam kaasatud TASi tegevustesse. 60% vastanutest sooviks senisest enam tegevusse kaasatud olla. Ligikaudu viiendik küsitlusele vastanutest esitas ka omapoolseid ettepanekud, kuidas liikmeid paremini tegevustesse kaasata.

Joonis 19. Kas sooviksid olla enam kaasatud TASi tegevustesse? (n=33)

Eitavat vastust põhjendatakse sellega, et ollakse juba piisavalt kaastud, ajapuudus, ei midagi isiklikku. Samas tuuakse ka välja, et kaasatud soovitakse olla pigem aeg-ajalt, kuna kogu aeg ei jõua või seostatakse kaasatuse huvi ühisprojektidega endale prioriteetsetes valdkondades.

5.8 Kuidas võiks liikmeid enam TAS tegevustesse kaasata?

Ettepanekud, kuidas võiks liikmeid enam TAS tegevustesse kaasata võib temaatiliselt kaheks jaotada: üks osa ettepanekutest oli seotud konkreetsete ühisürituste korraldamisega: ühised väljasõidud, seminarid, koolitused, õppereisid teistesse riikidesse ja piirkondadesse, nt kord kvartalis erinevate töögruppide kokkusaamine ja ajurünnakud ning muud tegevused, mis kestavad pikka aega ja seovad osalejaid. Teine osa ettepanekuid oli seotud informatsiooni edastamisega ja teadlikkuse tõstmisega TAS tegevustest: soovitati kasutada rohkem ja regulaarselt sotsiaalmeediat liikmetele info edastamiseks ja tegevuste kajastamiseks, kuna inimestel ei ole aega käia koosolekutel ja webinaridel; enam individuaalset suhtlemist, vestlusi, telefonikõnesid. Samuti soovitati TAS tutvustamiseks käia koolides ja rahva keskel (nt Kaubamaja ees telgiga, laatadel ja messidel. Lisaks tuuakse

¹ 56-st vastajast ainult 7 teevad ettepanekuid või kommentaare TAS juhtimise kohta

välja, et TAS tegevuse võti on suurprojektid ja ühisprojektid ning paari tuhande eurosed projektid võiks ühendada teenimaks ühiselt suuremat eesmärki.

5.9 Võimalus midagi lisada

Küsitluse lõpus anti vastajatel võimalus soovi korral midagi lisada. Seda kasutas 3 vastajat, kes tõid välja, et TAS on üldjuhul väga innovatiivne ja väga suure koostöö pagasiga ning juhib mitmeid huvitavaid Eesti-siseseid ja rahvusvahelisi projekte. Samuti avaldati TASile tänu hea koostöö eest ning sooviti edu, jaksu ja rõõme.